

A művészi álmokképek színpadra állítása

Nemzeti Színház: János vitéz-előadás

Olekszandr Bilozub díszlet- és jelmeztervező sok ötlettel, mesés fantáziával álmodta színpadra a Nemzetiben Petőfi Sándor halhatatlan meséjének, a János vitéznek látványvilágát. Hogyan lesz a művészi elképzelésekből a rendezői szempontoknak és a műszaki követelményeknek megfelelő színpadi díszlet, hatásos látvány?

A márciusban bemutatott *János vitéz* nagyszabású családi darab, igazi látványszínház. Vidnyánszky Attila rendező állandó díszlet- és jelmeztervezőjével, Olekszandr Bilozubbal alakította ki a gazdag, hatásos színpadképet. Az előadásban a színpad folytonos mozgásban van, mindig egyszerre több pontján párhuzamosan történik valami. Szellemes poékokat hallhatunk, kedves, újszerű ötletek sokaságát láthatjuk a mesélésbe fűzve, amelyekre természetesen mind a felnőtt, mind a gyerekközönség lelkesen reagál.

A gyerekszereplők – mint mesemondók – kezdéskor egy tulipános ládából talált tárgyként szedegetik elő a darab kellékeit, és osztják fel a holmikat, szerepeket. A láda azután csudásan megnövekszik, ház, hajlék, palota válik belőle, amelyben és amelyből kikel a história.

A nézők bele-beletapsolnak, amikor bejönnek a huszárok biciklire épített lovakon, vagy amikor a sereg parancsszóra („szánakozz!”, „csodálkozz!”, „aludj!”), egyszerre csinál mindent. Van itt minden: repülő griffmadár, lángoló farú zsvány, füstgéppel előállított

Huszárok színre lépésének látványképe

Fotó: Eörf Szabó Zsolt

Nagy tulipános láda látványképe

A díszletkép

A nézőket a látványos mese elvarázsolja, mit sem tudnak arról az embert próbáló folyamatról, amelynek eredményeképp ez a hatásos színpadkép összeáll. A kiváló képzőművészeti adottságokkal megáldott látványtervező, Olekszandr Bilozub – a rendezői koncepció alapján – vizionálja az előadás egyes hangulati, képi elemeit. Az általa elkészített művészi rajzok, skiccek képezik az alapot a díszletelemek kivitelezéséhez. Ekkor kezdenek dolgozni a háttérben a Nemzeti Színház, valamint az aktuális díszletgyártó cég műsza-

ócán, árnyjátékokra alapuló jelenetek. Videovetítések is felvillannak a Jankovics Marcell-féle rajzfeldolgozás részleteiből.

Fotó: Nemzeti Színház – Eörf Szabó Zsolt

nagy tulipános láda, a lovakká alakított biciklik, esőt adó felhők stb. – úgy kerülnek sorra be a színpadi próbákra. Ekkor a feladat már Bóka Péter színpadmester kezébe kerül át: hogyan lehet beépíteni, hol lehet elhelyezni az egyes elemeket, hogy történnek majd a díszletváltások. Például mikor kerül be, és hogy fér el a székelykapu? A feladat egyre komplexebbé válik, figyelni kell a szereplők mozgására, a színpadi világítás, vetítés szempontjaira, mindezt a rendezői koncepció érvényesítése mellett. Ebben a fázisban már együtt küzdenek a különböző táarak dolgozói – díszítők, világosítók, hangosítók, öltöztetők, fodrászok, sminkesek – azért, hogy ki-ki a saját feladatát minél jobban megoldva harmonikusan tudjanak összedolgozni. Itt nem rutinfeladatokról van szó, minden résztvevőtől nagyfokú kreativitást igényel a munka.

A különlegesen hatásos, ugyanakkor műszakilag rendkívül bonyolult elemre példa az előadásban a több feladatot is betöltő korong, melyet így ír le Kovács Bálint műszaki igazgató:

A nap, a csillagos ég, a tündérország tava

Az előadás egyik leglényegesebb és leglátványosabb színpadképi eleme a szóban forgó korong.

Harci korongok az előadásban és a terve

A korong díszletterve és az elkészült szerkezet

kos kollégái, akik szcenikai tudásukkal a technika nyelvére fordítják le a művészi víziókat.

Eleinte még nincs színpadkép, kisebb-nagyobb díszletelemeket kell elkészíteni úgy, hogy azok a szcenikai működésnek megfeleljenek. Azután ahogy elkészültek az előadásban is szereplő egyes elemek – a sokat tudó

Olekszandr Bilozub díszlettervező festi a korongot

- › Ez a korong 6 méter átmérőjű, acél zárt-szelvény-vázzal rendelkező, rétegelt lemez borítású. A korong centrális tengelyen rögzül, ez a tengely pedig a korong mögött elhelyezkedő térbeli acélszerkezetű rácsos tartón rögzített. A térbeli rácsos tartó a két végén szintén centrális tengelyekkel kapcsolódik egy-egy függesztő oszlophoz.

Zodiákus kerék égövi csillagkép fűrásmintájának terve

Fotók: Eéri Szabó Zsolt

A függesztő oszlopokat pedig a külpontoság figyelembevétele mellett ponthúzókkal

emeljük. Ezzel a szerkezeti kialakítással teljesíthető volt az alkotók azon kérése, hogy ez a korong a színpadtérben meg tudjon jelenni mind függőleges, mind pedig vízszintes síkban, mindamellet, hogy közben a 6 méter átmérőjű korong forgómozgást is tud végezni. A korong járófelülete először zodiákus csillagjegyeket ábrázoló festést kapott, ezen rajzolt égövi csillagképek mentén a járófelületet különböző méretű és irányú furatokkal törtük át. Miután a furatok elkészültek, az egész felület csillámporos fehér festést kapott. Ezt azért készítettük, hogy a felületet különböző színekkel hatékonyan és dekoratívan tudjuk világítani, valamint hogy az előadás bizonyos jeleneteiben vetítőszerűen tudjon működni a projektoros vetítéshez. A különböző irányú furatok és a szerkezet mögé helyezett koncentrált, nagy teljesítményű fényforrás (2 db 1,2 kW-os robotlámpa) következtében az érintett jelenetben a hátsó fény az ezernyi lukon mintegy átszűrja a korong felületét. A különböző irányú furatok és a korong forgatása miatt a nézőtéren mindig található olyan rész, ahol a fény zavartalanul átszűrődik

a felületen, és számtalan apró fénycsóva jelenik meg aínházterem belső felületén a nézőközönség soraiban, vagy a leengedett előszínpadi függönyön.

A szerkezet függőleges mozgatását szinkron ponthúzókkal segítségével végezzük, a korong forgatása kézzel történik, a jelenetben szereplő színészek végzik a feladatot. Az előadás végén, mikor „Tündérország tavának és a Földnek találkozását” szimbolizálva a korong vízszintes helyzetbe kerül, és Iluska mint Tündérország királynője még sétál is a felületén, a többi szereplő a „tó” kerülete mentén helyezkedik el, és biztosítja a korongot elfordulás ellen.

A díszletelemeket a koronggal együtt végül két hét alatt gyártotta le a Tóth Kázmér vezette Scabello Bt. Szegeden.

Az előadás

A premierre minden alkotórész összecsiszolódik. Befejeződik a színpadi világítás folyamata is Vidnyánszky Attila és Fésűs Zsolt fővilágosító közös munkájával. Meg kell említeni, hogy ennél a darabnál debütált az új ETC Eos Titanium fénypultunk a nagyszínpadon, ami még a betanulással is nehezítette a színpadvilágítás kialakítását és lebonyolítását.

Az előadások rendszeres műszaki lebonyolítása már gyakorlottan és zökkenő nélkül történik. Ugyanakkor az előadás bonyolultságát jellemzi, hogy hány műszaki dolgozó segíti – a háttérből – estéről estére a darab sikerét. A *János vitéz*ben a színpadon 12 díszítő, 3 kellékes, a fővilágosító irányításával 4 világosító, 2 hangosító, egy videós dolgozik. A szereplőket 5 öltöztető és 3 fodrász szolgálja ki. Van olyan jelenet, amihez egyszerre 15 színész átöltözését kell segíteni.

– szji –